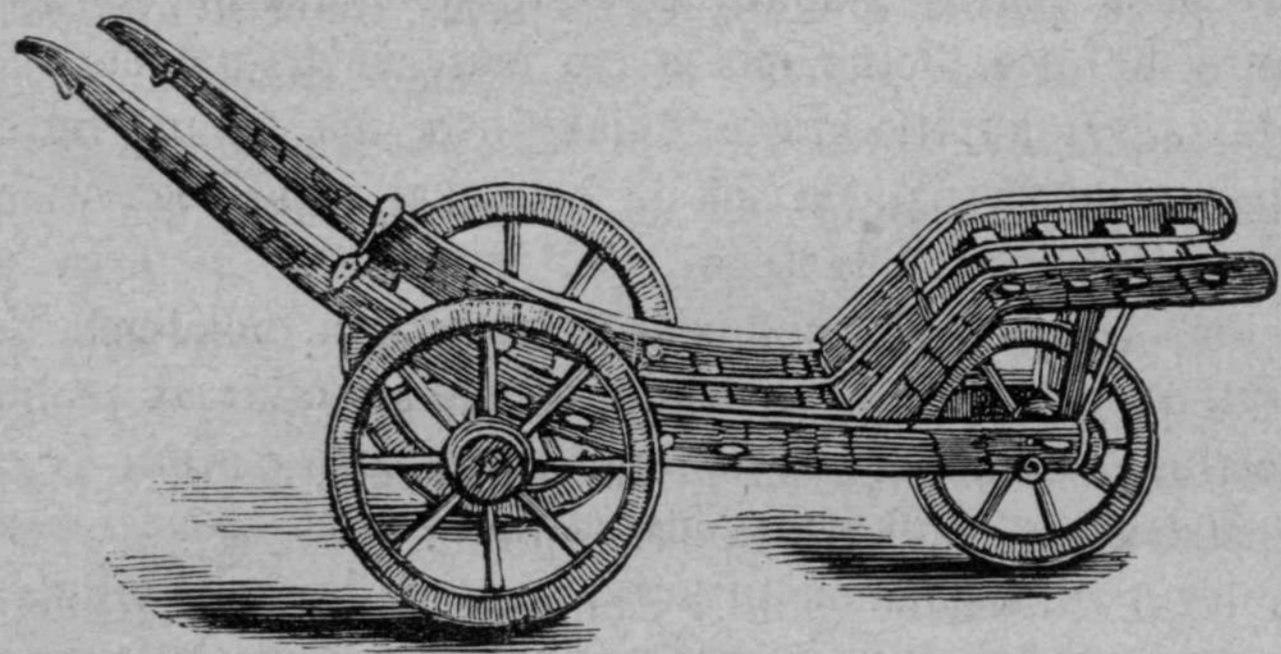

Naj torej narodni zastopniki to reč premislijo in ukrenejo kaj, da se ta hudi nedostatek na naši pripravnici vendar uže odpravi.

Trikolesna samotežnica.

Trikolesna samotežnica, kakeršno kaže podoba 1., videli smo prvokrat — tako piše „Schweizerische landw. Zeitschrift“ — v vasi Bus, koder jo splošno rabijo. Kakor podoba kaže, ni bistveno različna trikolesna sa-

Podoba 1.

motežnica od navadne, t. j. od samokolnice; ako odstranimo kolesa pod ročicama, pa imamo čisto navadno samokolnico, le da je teža, ker je zarad svojega namena močnejša narejena. Po goratih krajih, kakeršni so ravno v Švici, je taka samotežnica zelo koristna za prevažanje zelene krme, repe, krompirja, sadja itd. Ker je samotežnica zelo lahka in tudi lahko premična, more jo en delavec prav zložno prazno na njivo pripeljati, in le če je posebno v breg, treba spredaj živinče pripreči. Kadar je samotežnica naložena, postavi se voznik med ročici in navzdol vozi s samotežnico za sabo lahko tako hitro, kakor hoče in to brez truda. Kadar pride v ravnino in če ne more sam speljati, pa zopet lahko kako živinče pripreže.

Vsak more iz tega posneti, da taka trikolesna samotežnica lahko nadomestuje majhen voz, vrhu tega je pa veliko cenejša in primičnejša, vsled česar potrebuje izdatno manjšo silo.

Razne reči.

* Les narediti trpežen in trden. Gozdarska poskušna postaja v Eberswaldu na Nemškem izumila je prav preprosto sredstvo, da se naredi les trpežen in trden. Tisto leto, predno drevo posekaš, olupiš deblo tik nad koreninami eno dlan na široko okrog in okrog lubad. Ker se sok dviguje le med lubadjo in lesom, prične se prihodnje leto drevo sušiti, ker se sok ne more dvigati, in ob takem počasnem sušenju postaje les najboljši.

* Proti črvu v pasjem ušesu je najboljše sredstvo kamelični čaj, katerega brizgaj vsak dan zjutraj in zvečer psu v uho. Če je črv zunaj ušesa, pa mu ravno tako s

tem čajem izpiraj vsak dan uho in mu ga obveži, da ne more z stresanjem ob bolečinah rane drgniti.

* Jesih od medu. Zmešaj en kilogram dobrega in zdravega medu s 15 kilogrami vode, dodeni nekaj krušne skorje in pusti to zmes na solnci ali v toplem prostoru 4 do 6 tednov. Po tem času odlij, kar je čistega, v pripravljeno posodo. Ta čista tekočina je jako dober jesih.

* Gnojitev travnikov nadomestuje, vsaj nekoliko, namakanje. Glavna pravila so: jeseni je bolje namakati nego spomladi. Stojeca voda škoduje. Voda mora zmerom odtekati in po travnikih enakomerno se raztakati. Bolje manje, nego preveč namakati. Močvirna voda ne sodi za namakanje. Studenčnica in sploh svetla, čista voda trave samo zamaka, gnoji jim pa ne.

Kdor preveč namaka, dobi slabšo krmo, če tudi je sicer mnogo več nakosi.

Kisla krma raste tam, koder po travnikih voda zastaja ter je tla ne propuščajo. Tukaj pomaga le dre-naža ter takšna naprava za namakanje, da voda travnik lepo zamaka in hitro odteka.

* Povrtne rastline najboljše obvaruješ mraza, če jih pokriješ z zdrobljeno šoto, katere je povsod tam dovolj, koder šoto napravljajo. Kakor je znano, šota brani tudi gnilobi, zato je boljša v ta namen nego prst, slama itd. Spomladi ti pa je šota izvrstna tvarina za prinos h kompostu. Kdor je blizu barja, naredi prav lahko s šoto ta poskus.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

(Dalje.)

137.

K Vaalu.

Modder-river. 1870.

Philopolis je bila prva naselbina, ki smo jo v zemlji Oranjske zagledali. Večina stanovnikov so trgovci, živo tržijo z volno, s kožami in z nojevimi peresi. Od tu smo hiteli po širokej planjavi proti Bloemfonteinu, kamor smo srečno dospeli osemnajstega dne po odhodu svojem s Porta Elizinega.

Bloemfontein, sedež prezidenta Oranjske republike, založen je v razmerah velikih, ali dodelanih hiš ima k večemu sto. To so zvečine pritlični domovi, pokriti s plehom. Strehe so le toliko napete, da se deževnica odceja, kajti v teh krajih skoro ne vedo, kaj je sneg. Cerkvic imajo pet.

Država Oranjska je razdeljena na štiri okraje: Smitfieldski, Bloemfonteinski, Winburski in Harrismithski. Vsak okraj ima svojo vlastno upravo in na čelu jej stoji volen prezident. Stalne vojne nimajo. Če je potreba, pograbi vsak sposoben možak orožje in gré. Oroženi pa so slabo.

Na vzhodnej strani mesta stoji na hribu nekakošna utrdba, ali uže zelo poškodovana. Zgradili so jo pred leti, ko je država Oranjska vojevala z Basuti. Zmagali so sicer Oranjski, ali v dolg so zabredli do vratu. Vlada izdava samo papirnat denar.

Naselniki evropskega pokolenja se nazivajo boeri. Ukvarjajo se s poljedelstvom in živinarstvom. Večina stanovnikov pa so Kafri, ljudje visokostasni in lepega obraza. Odlikujejo se z junaštom. Belce pisano gledajo, beda njemu, ki jih proti sebi nadraži, pri prvej priliki mu zadrignejo vrat. Kroj jim je čisto jednostaven, hodijo največ goli. Bogata Kaferka nosi krilce z drage robe, in preko ram vrže indijski šal. Uboge žene se ovijajo s kosom kože okolo pasa. Lepotičijo pa se rade oboje. Tetujejo si obraz, v ušesih nosijo velike naušnice, okrog vratu, po rokah in pod kolena jim visi razna pisana drobnarija z evropskih tvornic. Bogatejši možje nosijo tudi hlače in suknje včasih, ali srajca jim je nepotrebna pravi luksus.

V Bloemfonteinu sem naletel na boera z okolice Jakobsdalske. Pripeljal je volno na prodajo in nazaj je vzela raznih živil: moke, sladkorja, čaja, kave i. t. d. Pridružil sem se mu in pot 50 angleških milj mi je minula v 4 dneh dosta prijetno. Voz njegov je vleklo 16 volov, in za pomagala je imel dva Kafra, Hotentota in Hotentotko. S potoma smo se zabavali s strelanjem divjačine, ki nam je naproti prihajala. Ubil sem pet gazel, in tovariši so se jako čudili, da imam tako dobro roko. Boer pa ni imel sreče, ali pa ni znal strelati; vselaj je zastoj pomeril.

Jakobsdal je mala naselbina. Štirje judovski trgovci so tu pa še en Nemeč, ostalih belcev je malo; stanovniki so zgolj domačini. Imajo tudi cerkvico. Na vsakih šest tednov prihaja pastor, in okolni boeri se zberó k službi božje za dva dni. Bila je nedelja, ko sem prišel. Gostilne ni nobene, pijačo prodajajo trgovci. Nastanil sem se pri Nemcu. Ostali došleci so spali ali na vozeh, ali v šatorih, ki so jih seboj pripeljali. Navadno prihaja vsak s celo obitelji. V torek so vsi odšli in naselbina je postala tiha.

Boeri govoré zvečine holandski, a vzgoja jim je zelo površna. Rastó na samotah in o svetu malo znanjo; oholi pa so oholi. Edino le premožnejši gospodarji najemajo učitelje, da jim deco naučé brati, pisati in računati. Kedar je učitelj učencem nekoliko tege v glavo vtepel, gré naprej, da še drugej poseje malo kulture.

Dalje k Vaalu se ni moči voziti. Hočem peš iti, da-si tu to ni navadno. Tudi ubogi domačini ne hodijo peš, temveč jezdi, četudi vola. Skozi smrček mu potegnejo železen obroček, napravijo nekake vajeti, na hrbet pripnó plahto mesto sedla, pa dirjajo, da se vse kadi za njimi. Kdor potuje peš, njega boer zelo prezira. Dasi je v obče jako gostoljuben, na takega potnika pa poščuje pse. Ima ga za klateža, ničemnika, begunca.

Pri trgovcu sem se prevedel z vsem, česar človek na potovanju potrebuje. Kupil sem dva koca, potrebnega

streliva, moke, soli, čaja in sldaora, povezal vse v ranec, zadel ga, in spuško v roki sem odvažno nastopil dolgo pot. Bilo je s početka aprila. Peti dan tega mesca je moj god, in lani na ta dan sem pobegnil s Česke, kakor uže veste. Hodil sem dosta dobro. Krajina je bila ravna, pusta, brez lesa. Tu in tam so se pasle gazele, ali selaj v takej daljavi, da bi jih krogla ne bila zadela. Slednjič sem zagledal na nevisokej skali pasočo gazelo. Na glavi sta jej stala nenavadno dolga roga. Priplazil sem se k njej za dober strelaj. Čudno, da me ni opazila in se splašila. Poželjivo je grizla travo. Sprožil sem in zver se je zvalila s skale. Brzo sem zletel k njej, ali gledite, to ni bila gazela, bil je domač kozel, ki se je zgubil od črede. Sreča, da ni bilo pastirja blizu, kozla bi moral plačati. Brzo sem jo pobrisal, kakor lani čez mejo Česke.

Opoludne sem bil uže zelo utrujen in zato sem se položil po tleh v lepej dolinici, da se spočijem. Ko tako ležim, zagledam blizu na griču tri gazele, jako lepe živalice. Ovhale so me in oči vpirale v to stran, kjer sem ležal. Nisem se ganil. Ker niso slutile nevarnosti, sklonile so glave in se pasle brez skrbi. Tu jaz tiho pograbil puško, pomerim in sprožim. Gazele so zletele kakor da jih veter nese. Skočim po koncu, letim za njimi, in zapazim, da ena šepa. Še bolje se spustim v tek, in ko se jej približam na strelaj, sprožim z novega in žival je pala. Lepa gazela je bila, velika kot domač kozel. Odrezal sem bedro, spravil v ranec in vesel stopal naprej, ker za večerjo sem uže bil preskrbljen.

Ko se je jelo mračiti, prišel sem k reki, ki jej velé Modder-river. Velika je kot Izera, deroča in čista. Našel sem plitvino, in brodeč do kolen sem prišel srečno na drugo stran. Bregovi so zaraščeni z gostim rastlinjem in nad njim se košaté mogočna drevesa. Po vejah so se zibali premnogi ptiči in vreščali, vzlasti neke vrste gerlice so prav glasno krulile.

Poiskal sem primernege mesta na bregu, zagrabil sem in vavaroval kolikor se je dalo, da me po noči kakov nepovabljen gost ne napade, nagraabil sem suhega listja in postljal. Potem sem šel nabrat suhljadi, da sem mogel zakuriti in večerjo skuhati. Pri vsem tem sem pel, da je bilo veselje. Ali kaj je to? Neka zver se skrivaje po grmovju plazi k meni. Pograbil puško. Zver se mi zgubi v gošči, ali jaz vedno bistro pazim na tisto stran. Ko se mi zopet pokaže, sprožim; zver bolestno zaječi in se zviže po tleh. Priskočim, poberem gorjačo, ki jih je dosta ležalo na okolo, in z jednim mahljem jo ubijem. Zver je bila črna in belo pasasta, do dva črevlja dolga, dolgega in kosmatega repa. Razparal sem jo, ali vdaril je iznje tako čuden puh, da sem jo koj pustil. Pozneje sem se poučil, da je bila cibetka. Dragoceno dišečo tvar, cibet nazivano, prodajajo v lekarne.

Na to sem se vsedel k večerji. Solnce je zašlo, a jaz sem se zamislil. Blodim po svetu kot kakov Ahasver. Mnoge bridkosti in težave so mi zbrzdile lice in pobelile lase. Na nebesu so zamigljale nebrojne zvezde, čiste

in jasne. Pozdravljena domovina majo! Po tebi hrepe nim v samoti afriškej! Zaspal sem. Krasne sanje some obletavale vso noč.

Za rana me prebudi mnogoglasen zbor ptičev. Vstanem, namečem suhljadi na žive ogorke, ki so bili pod pepelom, in koj veselo zaprasketa ogenj. Skuhal sem, pa tudi čaja sem zvaril za pot. Človek v teh krajih ne vè, kedaj pride do vode. Vržem ranec čez rame, pregledam puško in revolver ter na ves glas zapojem: „Vzdigni se vzdigni, stari česki lev!“

138.

K Vaalu.

Na samoti blizu Vaala 1870.

Šel sem naprej po širnej rodovitej krajini. Tu in tam sem opazil raztresene kolibe črncev. To so leni ljudje, ne ukvarjajo se dosta s poljedelstvom, tudi drevja ne zasajajo okrog kolib, da bi se hladili pod njim, raje se žgó na solncu. Pač niso vredni krasne prirode, ki jih obdaja. Smer potami je bil na sever. Ker se reka vije na zapad, moral sem se od nje oddaljiti. Nerad sem pustil to hladno čisto vodo. Ali pot je imela drugih dražesti, vedno sem se imel čemu čuditi. Krasne doline so se vrstile z griči, in povsodi je bilo dosta drevja, ne sicer visokega, ali jako lepega; imelo pa je bodeče trnje. Po vejah so visela čudna ptičja gnjezda, spodaj odprta. Roji ptičev so jih obletavali.

Ko sem se utrudil od hoje, položil sem se v grmovje v senco. Šum in hreščanje me zbudi s prijetnega spanja. Vzdignem glavo, sežem po puški in gledam, kdo me moti v spanju. Vidim, da je neka žival rumeno in belo progasta počenila blizu mene; v krempljih drži plen in trga. Sprožim. Hitim gledat ranjenca. Panter je bil. Zvijal se je v poslednjih mukah.

Nabijem puško, ker je dobro imeti orožje vedno v redu. Ko sedim nekaj minut, zapazim v senci drugega grmovja, okrog katerega je ležalo dosta kamenja, da se nekaj sveti. Dobro napnem oči in spoznam kačjo glavo. Pritisnem puško k licu in zrna zleté tje, kjer sta se svetita prešerna očesa. Glava zgine. Ko stopim k grmu in razgrnem veje, ugledam lepo, šest črevljev dolgo strupeno kačo z razbito glavo. Čas je, da greš naprej, velim sam sebi, čemu po nepotrebem zapravljaš strelivo. Popadel sem toraj ranec in jo mahnil naprej.

Solnce se je uže nagibalo v zaton. Zelo sem bil truden, rad bi nogi ustavil in dal počitka utrujenemu telesu, ali vode nisem imel. Plehač svoj sem uže davno izpraznil, a žeja me je hudo klala. Svet ni bil videti suha krajina, voda mora biti, ali kje? Ves utrujen sem se vlekel dalje. Tu zdaleč, v silnem košatem drevesu, vidim nekaj sedeti. Zdelo se mi je, da je večja zver. Šel sem bliže, predmet se ne premakne. Sedaj opazim, da okolo njega poletavajo čebele, kajli? Kaj je to? Videti moram. Ali opreznosti je tudi treba. Pregledam puško

in revolver, potegnem nož iz nožnice in stopam k drevesu. Kar sem menil, da so čebele, bili so drobni ptički. Videl sem, da ima drevo vodoravno vejo, in na njej da visi nekaj kakor otep slame. Bila je naselbina ptičjih gnjezd na vejo obvešenih in z eno samo skupno streho pokritih. Odprta so bila spodaj. Take stavbe delajo nekaki vrabci.

Šel sem dalje in iskal vode. Nikjer je ni bilo ugledati. Nevoljen vržem ranec po tleh in sedem. Stemnilo se je. Klala me je huda, huda žeja. Premišljam to in ono. Na misel so mi prišli prijatelji in znanci, ki se doma veselo razgovarjajo pri penastem hladnem pivu. Pa kaj bi si skomine delal. Noč je bila dolga, grlo pa suho. Oj to ni bila navadna žeja, kakor jo imate pri Vas doma, to je bila prava afriška žeja, in kakošna je ta, tega Vam ne morem dopovedati.

Ko se je toliko zdanilo, da se je pod noge videlo, šel sem dalje. Nisem bil vesel, tiho sem brenčal pogrebno pesen: „De profundis clamavi ad te Domine“. Zdelo se mi je, da se bliža zadnja ura, da sem prišel na cilj pozemeljskega potovanja. No nič čudnega to! Kedar je človek 59 let star nima več daleč do groba, in če navalé nánj še take težave, pripravljen bodi vsak čas na smrt. To premišljanje o smrti mi je zvalo na misli besede neke pesni, ki je pa ne znam dobro na pamet; veli nekako tole: „Kje so grobi mojih prednikov? Tudi jaz hočem ležati v dragej zemlji domačej!“ Begala me je misel, da bode pač treba v tej tujej, daljnjej zemlji položiti kosti k počitku. Slab sem bil kot muha, in vsak čas sem moral počivati. Nekolikokrat se mi uže ni hotelo vstati. „Kar tu ostanem in počakam smrti“, dejal sem.

Zvezde se ugašale in na vzhodu je zabelila zora. Kako krasen pogled! Oj kje so časi, ko sem doma gledal solnce vzhajati! Kam so zginila leta, zlata leta moje mladosti!

Misel na drago domovino me je osvežila in ojačila za silo. S tako močjo me je prešinila želja še enkrat videti drago domovino, da sem pozabil vseh slabosti, in zapel sem s hripavim glasom: „Ještě Polska nezhynula!“ Še mi ne zvoni! In vlekel sem se naprej.

Solnce je stopalo čedalje više in žarki njegovi so zlatili širno krajino. Bistro zrem na okrog. Gledi, tam se nekaj sveti v solučnem žaru. Stopam dalje in zaslišim grlice. O mile ptičice, kjer ve bivate, tam še klije življenje. Prišel sem k jezeru s krasno goščo zaraščenem. Petje ptičev je glasno odmevalo. Stopil sem k vodi. Hladna je bila in čista. Rad bi se bil koj napil, ali je treba previdnosti. Sedel sem na breg in požiral vodo po kaplicah.

Malo v stran je stalo pohišstvo. Ravnokar so črnici spustili govedo, da jo ženó na pašo. Jeden se mi je približal ter me izvedavo in nezaupno gledal. Jaz sem ga prijazno nagovoril, tudi on je odgovoril, ali razumela se nisva. Kazal sem mu, da bi rad za šiling mleka.

Podal sem mu plehač in novc. Kmalu mi je prinesel mleka in po vrhu velik kos kruha. Belca nisem dobil nobenega na spregled, edinole črnici so me hodili gledat in se mi čuditi kot nekemu čudu. Prav do mene se ni upal nobeden.

Dve uri sem se tu mudil, potem sem vstal in močno zapel: „Hej Slovane!“ Glasovi te pesni so zelo zdražili pse, katerih je bilo deset v staji. Vdarili se v oglušno ščeketanje in dober kos pota so šli in lajali za menoj. Vesel sem stopal naprej. Popoludne sem ugledal z daleč vodo, in pri njej zopet pohoštvo. Na bregu sem si napravil ležišče in se ograbil kakor mi je kazalo. Potem sem zakuril in skuhal večerjo. Opeknel sem ptiča, ki sem ga bil spotoma vstrelil. Nasičen in napojen sem se zakopal v suho listje in spal mirno in sladko do belega dne.

Prebuditvi se, sem šel v hišo po mleko. Zalajalo je do šest psov náme. Črnici in črnke so me debelo gledali. Prišel je boer ter me ves zavzet povprašal po holandski: „Kako pa ste vi, stari mož, prišli le-sem?“ — „Ino, po nogah,“ odvrnem šaljivo ter ga poprosim za šiling mleka. Dal mi je naliti plehač, a novca ni vzel. Tega dne nisem daleč prišel. Krajina je bila ravna in pokrita s samim trnjem. Spotoma sem ujel dva zajca in dva tiča. S hrano sem bil toraj preskrben. Na večer sem prišel k skalnatemu navršju, pod katerim je zijala zamočvirjena votlina. Nabral sem vode, napravil s tičev okusno polivko, spekel zajca, povečerjal in šel spat.

Drugi dan je bila nedelja. Po starej navadi ima se človek praznično obleči. Kaj pa jaz? Kar imam, nosim na sebi. Samo perilo sem preoblekel. Da bi ta dan kolikor toliko praznoval, prepeval sem zgolj svete pesni.

(Dalje prihodnjič.)

Politične stvari.

Deželni zbor kranjski.

XII. seja dne 15. novembra 1889.

Deželni glavar otvori sejo in po naznanilu predsedništvu došlih prošenj odda se priloga 63. „Poročilo deželnega odbora, o zgradbi stalnega mostu čez Savo pri Radečah“ finančnemu odseku, priloga 64. „Poročilo deželnega odbora, s katerim se predlaga načrt zakona o nekaterih premembah mitniških določil mesta Kamnika“ pa upravnemu odseku v pretres in poročanje.

Pri 5. točki dnevnega reda: Poročilo finančnega odseka glede uravnave učiteljskih plač po javnih ljudskih šolah in o dotičnih prošnjah učiteljstva, poročevalec kanonik Klun, oglasili so se k besedi poslanci Hribar, Šuklje, Povše in dr. Schaffer, ki so govorili vsi z različnih stališč za predlog. Pri nadrobni razpravi sprejele so se nekatere stilistične premembe, bistveno pa so se sprejeli predlogi finančnega odseka nespremenjeni.

V naslednjih točkah 6., 7., 8., 9., 10. in 11., rešile so se dotične prošnje večinoma povoljno za prošnike nespremenjeno po predlogih finančnega odseka, namreč o prošnji podobčine Kanjidol glede podpore za napravo vožne poti. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji podobčine Čemšenik glede podpore za popravo ceste med Trojanami in Čemšenikom. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji učitelja Ivana Debeljaka za popolno pokojnino. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji Helene Čuk, učiteljeve udove glede podpore za vzgojitev otrok. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji kongregacije Lazaristov glede doneska za opravljanje duhovnega pastirstva v bolnici v Ljubljani. Ustno poročilo finančnega odseka o prošnji Elizabetine otroške bolnice za podporo.

Pri 12. točki dnevnega reda ustno poročilo o letnem poročilu §§ 7, 8 B., 10. in 11. ponovila se je vsled ugovorov poslanca Hribarja deloma šolska debata, ne pa, da bi se bilo glede predlogov odsekovih kaj izpremenilo. Tako rešile so se tudi še daljne točke dnevnega reda.

Točka 13. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji občine Šent Ožbald za razdelitev te občine in ustanovljenje dveh novih občin. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji dr. Prischl-a, naj se priporoča ujevova knjiga „Der Friedensrichter“, razpravljajoča uradovanje posredovalstev za poskušnje poravnave med prepirnimi strankami. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji občin Sv. Jošt, Horjul in Trata, da bi se občinska pot, ki se začneja pri okrajni cesti v Vrzdencu ter drži čez ozemlje navedenih občin, uvrstila med okrajne ceste (k prilogi 56.). Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji podobčine Grahovo z Martinjakom, Ulaka in Žirovnica, da bi se izročile iz občine Cerknica ter ustanovila nova občina Grahovo. Ustno poročilo upravnega odseka o prošnji podobčine Bločice in Lipsenj, da bi se izločile iz občine Staritrge ter spojile z nameravano občino Grahovo.

Pred 18. točko pa je deželni glavar končal sejo in daljne tri točke stavil na dnevni red prihodnje seje, katero je napovedal na ponedeljek dne 18. novembra. Ker je bilo že najprej znano, da bodo pri poročilu o zdravstvenih službah živahna razprava.

Naši dopisi.

Dobrova dne 18. novembra. (Letina, vreme glogovi belin). Ob letošnji pomladi so obetali v tem kraju vsi poljski in drugi sadeži izredno dobre letine. Bodi Bogu potoženo, da se je v posledici zgodilo vse le bolj nasprotno. Sadno drevje bilo je s cvetnim brstjem kar nasuto; ob času cvetja nastalo je pa prav gnjilo vreme, katero je razvoj cvetja zadrževalo, pospešovalo pa razvoj požrešnemu mrčesu; tako sta „glogov belin“ in mali zmrzlikar (cvetna zavijalka) koj ob po-